

Liv och hälsa i Västernorrland

FÖRSLAG - Regionplan 2018-2020

Kristdemokraternas förslag till landstingsfullmäktige i april 2017

**Landstinget
Västernorrland**

Innehållsförteckning

Liv och hälsa i Västernorrland.....	1	6. Strategiska fokusområden - Processperspektivet.....	12
1. Vårdalliansens gemensamma mål	3	6.1. Samverkan	12
2. Vårdalliansens gemensamma prioriteringar .4		6.2. Ständiga förbättringar	12
2.1. Lokalt ledarskap och utvärdering av länsklinikorganisationen.....	4	6.3. Vårdval Västernorrland.....	12
2.2. En förstärkt primärvård	4	6.4. Akutuppdraget	12
2.3. Bättre samarbete i Norrland.....	4	6.5. Patientsäkerhet	12
2.4. Se över regionens materialhantering	4	6.7. Vård på distans.....	13
2.5. IT-verksamhet som står starkt i en digital värld.....	4	6.8. eHälsa	13
3. Kristdemokraternas vision.....	5	6.9. Landstingets hälsocentraler.....	13
4. Ledning och styrning	6	6.10. Missbruksvård.....	13
4.1. Ledningssystem	6	6.11. Specialiserad sjukvård i hemmet ...	13
4.2. Ledarskap	6	7. Strategiska fokusområden - Medarbetarperspektivet	14
4.3. Personal- och kompetensförsörjning	6	7.1. Etik.....	14
4.5. Jämställdhet och jämlikhet	7	7.2. Allas delaktighet	14
4.6. Sjukfrånvaro	7	7.3. En ny personalpolitik	14
4.7. Balanserad styrning	7	7.4. Kompetensutveckling	14
4.8. Resultatuppföljning	7	8. Strategiska fokusområden - Ekonomiperspektivet	15
4.9. Målbaserad ersättning.....	7	8.1. God ekonomisk hushållning	15
5. Strategiska fokusområden – Invånarperspektivet	8	8.2. Ekonomi i balans	15
5.1. Vård på lika villkor.....	8	8.3. Kostnadseffektivitet.....	15
5.2. En jämlik vård	8	8.4. Förvaltarskap	15
5.3. God tillgång till vården.....	8	8.5. Regional utveckling.....	15
5.4. Folkhälsa.....	8	8.6. Miljö och energi.....	16
5.5. Sjukdomsförebyggande	9	8.7. Internationellt.....	16
5.6. Mänskliga rättigheter och barnkonventionen	9	8.8. Finansiella mål.....	16
5.7. Personcentrerad vård	9	Bilaga 1 - Resursramar	17
5.8. Psykisk hälsa	9	Omslagsfoton: Länets tre sjukhus.	
5.9. Primärvård	9	Överst: Sundsvalls sjukhus.	
5.10. Tandvård.....	10	Fotograf: Eva Coos Berglund.	
5.11. Specialistvård.....	10	Nederst till vänster: Sollefteå sjukhus.	
5.12. Palliativ vård.....	11	Fotograf: Ingrid Eldeklint.	
5.13. Kultur.....	11	Nederst till höger: Örnsköldsviks sjukhus.	
5.14. Civilsamhällets betydelse	11	Fotograf: Anneli Jernberg.	
5.15. Folkbildning	11	Bilderna är från Landstinget Västernorrlands webbplats och finns på: http://www.lvn.se/Om-landstinget/Pressrum/Pressbilder/	
5.16. Kollektivtrafik	11		

1. Vårdalliansens gemensamma mål

Vårdalliansens regionplaner 2018 – 2020 har som övergripande mål att förbättra Västernorrlands position vad gäller invånarnas och personalens förtroende för de verksamheter som regionen ansvarar för. Regionens verksamhet består av tre områden – hälso- och sjukvård, tandvård och regional utveckling. Alla områden har stor betydelse för människors livskvalitet och hälsa liksom för länets attraktivitet och utveckling.

Inom hela regionen ska det arbetas för en väl fungerande verksamhet. Samtidigt behövs en öppenhet för ständiga förbättringar och förnyelse med utgångspunkt i invånarnas behov. Ett län präglad av mångfald, bra miljö, goda arbets-, utbildnings- och utvecklingsmöjligheter, tillgänglig kollektivtrafik, utbyggd infrastruktur och ett rikt kulturliv är attraktivt och skapar förutsättningar för en god hälsa och ett bra liv. Regionen är sedan tidigare ansvarig för delar av detta.

Med start 2017 har regionen fått det regionala utvecklingsansvaret från länsstyrelsen. Det är många nya frågor som ska behandlas. Vårdalliansen vill fortsatt satsa på ett ökat företagande samt projekt som ger nya arbetstillfällen. Faktorer som gör länet attraktivt och får människor och företag att söka sig till länet för arbete och utbildning. Invånarna i Västernorrland ska erbjudas en grundtrygghet vid sjukdom och skada genom en god hälso- och sjukvård som ges i tid och som är kunskapsbaserad, ändamålsenlig, säker, patientfokuserad, effektiv, jämlik, jämställd och hälsoinriktad. Hälso- och sjukvården ska vara lättillgänglig för alla länsinvånare. Målet för hälso- och sjukvården är en god hälsa och vård på lika villkor för hela befolkningen. Vården ska ges med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet. Vi ska värna om patienternas valfrihet och formerna för det fria vårdvalet ska utvecklas.

Hälsofrämjande insatser ska, utifrån en helhetssyn, genomsyra hälso- och sjukvården och vara en självklar del i all vård och behandling. Frågor om levnadsvanor och livsstil ska ingå naturligt i varje patientmöte. För att främja folkhälsan krävs att regionen samverkar med länets kommuner, myndigheter och det civila samhället. Det är av stor vikt att utveckla samverkan så att patienten får den vård som krävs ur ett helhetsperspektiv, oberoende av vårdform och huvudmannagränser. Förmågan att samverka är avgörande för resultatet. Genom den nya sjukhusorganisationen har specialistvården i länet effektiviserats. Den nya organisationen kan, om den implementeras på rätt sätt, hjälpa till att bromsa upp kostnadsökningar, bidra till att korta ner köer och göra vården mer jämlik över hela länet.

2. Vårdalliansens gemensamma prioriteringar

2.1. Lokalt ledarskap och utvärdering av länsklinikorganisationen

Länsklinikreformen hade många fördelar men också en del nackdelar. En av de främsta nackdelarna som reformen medförde är att vi tappade det lokala ledarskapet på våra sjukhus. Detta måste vi åtgärda.

Vi vet att Region Västernorrland har problem att både rekrytera och behålla personal. Stafettkostnaderna ökar dramatiskt varje år. För att komma till rätta med detta behöver vi förbättra arbetsmiljön och ge personalen mer makt över sin tillvaro. De personalfrågor som rör en arbetsgrupp eller en avdelning och som kan hanteras lokalt bör också hanteras på den nivån. Genom lokalt ledarskap med befogenheter ska personalen själv kunna besluta om frågor som rör densamma, t.ex. scheman.

Genom att återupprätta det lokala ledarskapet på sjukhusen stärker vi både personalens och patienternas möjligheter till delaktighet. Vi vill därför se en utredning om hur vi kan stärka det lokala ledarskapet samt en utvärdering av länsklinikreformen.

- ✓ Vårdalliansen vill stärka det lokala ledarskapet på våra tre sjukhus.
- ✓ Vårdalliansen vill se en utvärdering av länsklinikreformen.

2.2. En förstärkt primärvård

Sverige satsar i jämförelse med övriga länder i EU väldigt lite resurser på primärvården, därutöver tillhör Västernorrland de landsting i Sverige som satsar minst. Samtidigt genomförs stora förändringar inom sjukhusvården i vårt län som kommer påverka primärvårdens uppdrag.

Under förra mandatperioden påbörjade Vårdalliansen en resursförstärkning av primärvården. Ett viktigt ställningstagande som vi har fortsatt driva. Vi vill också att primärvårdens uppdrag ska förstärkas. Vi menar att primärvården resurser först ska säkerställas innan sjukhusvårdens uppdrag förändras. Tyvärr har majoriteten valt en annan väg.

- ✓ Vårdalliansen vill öka resursramarna till primärvården.
- ✓ Vårdalliansen vill förstärka uppdraget till primärvården.

2.3. Bättre samarbete i Norrland

Samarbetet mellan landstingen och regionerna i Norrland måste fördjupas. Idag slåss sjukhusen i Norrland om de ganska få specialistläkare som är villiga att jobba i norr. Om det finns specialister på t.ex. sportskador i Jämtland, varför inte se till att det blir en specialitet för hela Norrland? Om Örnsköldsvik har lyckats rekrytera en kirurg som är expert på tarmoperationer vore väl det bästa för patienterna att låta dem bygga upp ett team och bli hela Norrlands center för avancerade tarmoperationer - först då närmar vi oss jämlik vård i hela Sverige. Vårdalliansen vill därför att samarbetet mellan landstingen och regionerna i Norrland utvecklas även utanför den högspecialiserade vården.

- ✓ Vårdalliansen vill utöka samarbetet mellan landstingen och regionerna i Norrland.

2.4. Se över regionens materialhantering

En översyn över regionens materialhantering kan spara stora pengar. Genom att se över regionens materialhantering kan vi minska personalens arbetsbelastning och frigöra lokaler. Förslaget om vårdnära service som innebär att arbetsuppgifter såsom exempelvis förrådshandling och transporter av patienter och prover överförs till servicepersonal och vårdbiträden ska även beaktas i översynen.

- ✓ Vårdalliansen vill frigöra lokalutrymmen och minska personalens arbetsbelastning genom att se över regionens materialhantering.

2.5. IT-verksamhet som står starkt i en digital värld

Tekniken utvecklas i rasande takt. Systemen blir allt mer komplexa och fler och fler tjänster blir molnbaserade. IT är av stor betydelse för effektiva verksamhetsprocesser och har fått allt större betydelse för patientsäkerhetsarbetet. För att säkerställa att landstinget även i framtiden har en kostnadseffektiv och välfungerande IT-verksamhet behövs en genomlysning av landstingets nuvarande IT-verksamhet.

- ✓ Vårdalliansen vill se en genomlysning av regionens IT-verksamhet för att säkerställa att densamma är kostnadseffektiv, patientsäker och välfungerande.

3. Kristdemokraternas vision

Kristdemokraternas regionplan 2018-2020 har inriktningen att förverkliga landstingets vision – Liv och hälsa i Västernorrland.

Ett län präglat av goda arbets-, utbildnings- och utvecklingsmöjligheter, en tillgänglig kollektivtrafik, ett rikt kulturliv och ett starkt civilsamhälle skapar förutsättningar för ett socialt och ekologiskt hållbart samhälle.

Förnyelse och långsiktighet

Målet är att Landstinget Västernorrland genom förnyelse och långsiktighet under planperioden får ordning på ekonomin. Med respekt, gott bemötande samt förbättrad intern och extern kommunikation och dialog återupprättas förtroendet hos såväl länets invånare som landstingets medarbetare.

Landstingets verksamhet består av tre områden – hälso- och sjukvård, tandvård och regional utveckling. Alla områden har stor betydelse för människors livskvalitet och hälsa liksom för länets attraktivitet och utveckling.

Inom hela landstinget ska det arbetas för en väl fungerande verksamhet som ger god hälsa och vård på lika villkor hela befolkningen. Vården ska ges med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet. Den med störst behov av hälso- och sjukvård ska ges företräde till vården.

Under föregående mandatperiod inleddes ett arbete för att göra Västernorrland till en av landets bäst utvecklade regioner för hållbar och klimatanpassad utveckling i samverkan mellan offentlig och privat sektor. Det är viktigt att arbetet med detta inte stannar av utan fortsätter. Den är därför viktigt att se till att den nya Miljö- och energiplanens mål uppnås.

Ett aktivt folkhälsoarbete

Ett aktivt folkhälsoarbete och tidiga insatser inte minst när det gäller psykisk ohälsa lägger en stark grund för att invånarna i Västernorrlands län ska få leva ett bra liv och med god hälsa långt upp i åren. En satsning på förebyggande arbete gör inte bara att befolkningens hälsa förbättras utan innebär också att kostnadsökningstrycket minskar.

Återuppbyggt förtroende

En av de största utmaningarna som landstinget står inför är hur man ska klara av kompetensförsörjningen och minska behovet av inhyrd personal (stafetter). Med ett återuppbyggt förtroende och en målinriktad personalpolitik kan vi minska behovet av inhyrd personal (stafetter) och få rätt kompetens på rätt plats.

Mona Hammarstedt

Gruppledare

Kristdemokraterna

4. Ledning och styrning

Landstingets högsta beslutande organ, landstingsfullmäktige, består av 77 direktvalda ledamöter som väljs i allmänna val. Fullmäktige utser ledamöterna i landstingsstyrelsen och övriga nämnder. Styrelsens och nämndernas uppgift är att verkställa fullmäktiges beslut och att säkerställa att verksamheterna arbetar mot fullmäktiges mål.

4.1. Ledningssystem

2012 infördes ett ledningssystem för kvalitet och patientsäkerhet i enlighet med Socialstyrelsens författning.¹ Ledningssystemet, som innebär processtyrning av hälso- och sjukvården, ska vara förankrat bland alla medarbetare och gälla alla nivåer i verksamheten.

Hälso- och sjukvården organiseras, där så är möjligt, i standardiserade processer, så kallade behandlingslinjer, som för varje sjukdom/skada definierar hur den ska behandlas och var gränserna går mellan egenvård, primärvård och sjukhusvård. Med detta uppnås enhetlighet i vården i hela länet och tydlighet för såväl invånarna som verksamheterna.

Primärvården och tandvården i länet styrs genom uppdragsstyrning. För primärvårdens del definieras uppdragets innehåll och villkor varje år i regelboken för Vårdval Västernorrland.²

Den specialiserade vården ska övergå till uppdragsstyrning för att möjliggöra vårdval inom specialistvården.

4.2. Ledarskap

Landstinget fortsätter att aktivt arbeta för att utveckla ledarskapet inte minst det lokala ledarskapet.

I chefsuppgiften ingår att kontinuerligt utveckla och effektivisera verksamheten. Därför är det viktigt att det ges rimliga förutsättningar och ett professionellt stöd i chefsuppdraget.

4.3. Personal- och kompetensförsörjning

Den personalpolitiska inriktningen i landstinget uttrycks i Personalpolitisk plattform 2015. Styrande är de fyra policydokumenten inom vart och ett av områdena medarbetarskap, chefsförsörjning, arbetsmiljö och lönepolitik.

Medarbetare inom cirka hundra olika professioner arbetar inom landstinget. Medarbetarnas kunskaper och erfarenheter ska värderas lika utifrån landstingets värderingar och medarbetarna ska ha samma utvecklings- och beföringsmöjligheter oavsett kön och härkomst. Det är viktigt att medarbetarna känner sig delaktiga och är med och utformar arbetet och arbetsplatserna.

Landstinget ska kännetecknas av den mångfald som finns i samhället och aktivt bidra till att fördomar och diskriminering motverkas och bekämpas. Ett framgångsrikt arbete för jämställdhet, integration och mångfald bidrar till landstingets attraktivitet. Arbete för ett hållbart samhälle och en god arbetsmiljö bidrar också till att landstinget uppfattas som en bra arbetsgivare.

Det är en stor kompetensbrist inom vården samtidigt kommer allt fler asylsökande med vårdutbildning. Landstinget ska skapa praktikplatser för dessa för att underlätta och skynda på integrationen.

Idag tappar landstinget värdefull kompetens eftersom allt för många upplever att man inte ens med en vidareutbildning kan avancera i lön. Landstinget behöver öppna upp för karriärmöjligheter även inom sjukvården och inrätta ett nytt karriärsteg för specialistsjuksköterskor. Medarbetare inom bristyrken ska ha möjlighet att från och med 66 års ålder arbeta 80 procent med 100 procents lön.

¹ [Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete](#). ISSN 0346-6000, 0346-6019 Artikel nr 2011-6-38. Västerås: Socialstyrelsen, 2011.

² [Vårdval Västernorrland](#). Landstinget Västernorrland, 2015.

4.5. Jämställdhet och jämlikhet

Landstinget arbetar aktivt med jämställdhet ur både ett medarbetarperspektiv och ett invånar-/patientperspektiv och har ställt sig bakom den europeiska deklARATIONEN för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå.

Landstingets jämställdhets- och jämlikhetsplan ska revideras i syfte att tydliggöra uppföljning gällande fysisk tillgänglighet. Landstinget ska genom ägardirektiv verka för motsvarande uppföljning i bolag och stiftelser.

4.6. Sjukfrånvaro

Bestående hög sjukfrånvaro är ett tecken på ett systemfel. Medarbetare som trivs på sin arbetsplats får en ökad arbetsglädje och bättre hälsa.

En god arbetsmiljö gör det lättare att behålla personal och locka nya medarbetare till verksamheten.

Med lägre sjukskrivningstal och ökad trivsel minskar personalens arbetsbelastning och stress, det minskar risken för vårdskador, felbehandlingar och felaktiga diagnoser.

Ett systematiskt arbetsmiljöarbete är grunden för en väl fungerande hälso- och sjukvård.

4.7. Balanserad styrning

Landstinget använder balanserad styrning som modell för sin verksamhetsplanering och uppföljning.³ Modellen fokuserar på det som är strategiskt viktigt och innebär att verksamheten beskrivs, planeras och följs upp ur fyra perspektiv.⁴

I landstinget ska följande övergripande perspektiv mål användas 2018:

Invånar-perspektivet	God hälsa och vård på lika villkor för hela befolkningen i ett län som är attraktivt för såväl invånare som besökare
Process-perspektivet	Förnyelse och långsiktighet genom ständiga förbättringar för effektiva och säkra verksamheter
Medarbetar-perspektivet	Delaktiga medarbetare i en arbetsmiljö som erbjuder möjlighet att växa och förkovras
Ekonomi-perspektivet	Ekonomi i balans och god ekonomisk hushållning

Landstingsstyrelsen och nämnderna fastställer styrkort för sina verksamheter. På landstingsgemensam nivå kommer landstingsfullmäktige att följa upp de mål som anges i denna plan.

4.8. Resultatuppföljning

I delårsrapport och årsredovisning signaleras måluppfyllelsen för varje nämnd genom symboler.

Målen har uppnåtts

Måluppfyllelse är nära

Målen har inte nåtts

4.9. Målbaserad ersättning

Ekonomisk ersättning för uppfyllda mål, vilka kan vara kvalitets- och/eller produktionsmål, ingår i kapiteringen, det vill säga det ersättningsystem som används för primärvården. Målbaserad ersättning ska börja tillämpas även inom den specialiserade vården under 2018.

³ [Så styrs landstinget](#). Landstinget Västernorrland.

⁴ Kaplan, Robert S. & Norton, David P. *The balanced scorecard: translating strategy into action*. Harvard

5. Strategiska fokusområden – Invånarperspektivet

God hälsa och vård på lika villkor för hela befolkningen i ett län som är attraktivt för såväl medborgare som besökare.

5.1. Vård på lika villkor

Vården ska ges med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet. Den som har det största behovet av hälso- och sjukvård ska ges företräde till vården.⁵

Med hjälp av en väl fungerande primärvård och tre sjukhus ska invånarna i Västernorrlands län erbjudas en grundtrygghet vid sjukdom och skada genom en god hälso- och sjukvård som ges i tid.

Värdigt bemötande och respekt för patientens integritet är grunden för all god vård och allt patientsäkerhetsarbete. Obligatoriskt patientbesked till patienten efter diagnostisk utredning skapar trygghet för såväl patient som verksamhet.

Utvecklingen inom hälso- och sjukvården ska inriktas på att styra vården mot förebyggande åtgärder (friskvård), bättre kvalitet och sammanhållna vårdkedjor.

5.2. En jämlik vård

Sjukvården är fortfarande alltför ojämlig. Skillnaderna måste minska inom länet, mellan kvinnor och män och mellan olika socioekonomiska grupper. Landstinget behöver därför se över hur hälso- och sjukvården och tandvården ska organiseras i framtiden för att uppnå en god och jämlik vård för alla.

På ett nationellt plan finns stora skillnaderna mellan olika landsting och landstinget bör därför fundera om man inte ska verka för att den specialiserade vården går över i ett statligt ansvar. Eftersom detta kräver en samsyn mellan olika parter, och är ett långsiktigt arbete, innebär detta att vi i dagsläget agerar regionalt utifrån givna geografiska indelningar.

5.3. God tillgång till vården

Invånarnas tillgänglighet till god vård av hög kvalitet och med hög patientsäkerhet är det högst prioriterade målet i landstingets verksamhet.

Hälso- och sjukvården ska planeras med utgångspunkt från befolkningens behov.⁵ Den ska ges efter vars och ens behov, med god tillgänglighet och bra bemötande, med rätt kompetens, på rätt vårdnivå och med rätt val av behandling.

5.4. Folkhälsa

Ett aktivt långsiktigt folkhälsoarbete innebär ett medvetet och kontinuerligt arbete med att främja folkhälsa i länet och ska ske i samarbete med andra aktörer. Genom fokus på livsstilsfrågor i livets alla skeenden och konkreta insatser fås en friskare befolkning.⁶ Exempel på sådana insatser är gratis hälsoundersökningar för 40-, 50- och 60-åringar i länet som landstinget erbjuder.⁷

Länets Folkhälsocentrum ska ge tydliga riktlinjer för att säkerställa att rätt saker görs för att förhindra psykisk ohälsa bland unga.

Inom landstinget är ett nära samspel mellan folkhälsoarbetet samt hälso- och sjukvården och tandvården av stor betydelse för att prevention och hälsofrämjande insatser ska få genomslag i befolkningen.

Folkhälsoperspektivet ska genomsyra hela landstingets verksamhet. Folkhälso-, primärvårds- och tandvårdsnämnden har ett samordnande ansvar för landstingets folkhälsoarbete. Landstingets policy för folkhälsa som beslutats av fullmäktige utgår från de nationella folkhälso-målen.⁸

Arbetet med hälsosamtal i skolan, den så kallade *Västernorrlandsmodellen*, fortgår och sprids nationellt.⁹ Hälsosamtalen möjliggör beskrivningar av hälsoläget bland barn och unga, regionalt och i nationella jämförelser. Skadepreventivt arbete ska bedrivas för olika åldersgrupper, ur ett samhällsperspektiv.

Samordningen av hälsofrämjande insatser för sexualitet och reproduktiv hälsa i länet ska följa

⁵ *Hälso- och sjukvårdslag (1982:763).*

⁶ Cecilia Wadman, Hans Ten Berg (redaktörer), *Livsstilsrapport 2008 - Lägesrapport om livsstilsfrågor*. Östersund: Statens folkhälsoinstitut, 2009. Sid 16. ISSN: 1651-8624. ISBN: 978-91-7257-602-5.

⁷ *Populärt med gratis hälsoundersökning*. Landstinget Västernorrland

⁸ *Policy - Folkhälsa i Västernorrland*. Landstinget Västernorrland.

⁹ *Västernorrlands socialarbete uppmärksammas på regeringsnivå*. Sveriges Radio P4 Västernorrland. 2015-03-22.

landstingets reviderade handlingsplan för trygghet och säker sexualitet.

Österåsens hälsohem ska utveckla sitt förebyggande arbete i samverkan med primärvården och öka antalet remisspatienter.

5.5. Sjukdomsförebyggande

Det är särskilt viktigt att vi följer nationella riktlinjer för sjukdomsförebyggande metoder.

En nationell utvärdering av följsamheten till riktlinjerna visar att det fortfarande är stora skillnader mellan landstingen.

Sjukdomsförebyggande åtgärder riktas till riskgrupper eller enskilda individer och har till uppgift att förhindra uppkomst av sjukdom och olyckor. Arbetet sker i samverkan med kommunerna, det civila samhällets aktörer samt näringslivet.

5.6. Mänskliga rättigheter och barnkonventionen

Landstinget Västernorrland värnar om de mänskliga rättigheterna och barns och ungdomars speciella rättigheter. Därför ska ett aktivt arbete bedrivas för att se till att diskrimineringslagstiftningen och barnkonventionen efterlevs.

5.7. Personcentrerad vård

Inom hälso- och sjukvården är patientens möjlighet till inflytande och delaktighet i vården är av stor betydelse för ett gott resultat. Därför ska landstinget succesivt införa personcentrerad vård inom lämpliga verksamheter i landstinget.

Vårdmodellen tar hänsyn till hela människan och inte bara patientens sjukdom eller symptom utan också förmågor, vilja, hälsa och välbefinnande. Det ger en sammanhållen, värdig och respektfull vård där patienten själv är aktivt deltagande i planering och genomförande av den egna vården.

5.8. Psykisk hälsa

Breda insatser behövs för att möta befolkningens psykiska ohälsa. Under de senaste årtiondena har Folkhälsomyndigheten konstaterat att den psykiska ohälsan har ökat kraftigt.¹⁰

Tidiga insatser och god tillgänglighet till första linjens sjukvård och den specialiserade ungdomspsykiatri är därför viktiga för barn och ungdomar. Inte minst för att förhindra utveckling

av allvarigare problematik och minska antalet elever som inte fullföljer sin skolgång. Ett intensifierat arbete mot självskaðebeteende, självmordsförsök och självmord behövs.

För att främja psykisk hälsa ska landstinget etablera ett utbildningsprogram i "Första hjälpen till psykisk hälsa" (MHFA) i Västernorrlands län. Första hjälpen till psykisk hälsa är ett utbildningsprogram som syftar till att öka kunskapen om psykisk ohälsa och sjukdom och göra det lättare för medmänniskor att snabbt komma med stöd och hjälp.

5.9. Primärvård

Det är i primärvården som de stora folksjukdomarna oftast upptäcks och behandlas. Genom förebyggande insatser arbetar primärvården för en bättre hälsa och livskvalitet för individen.

Primärvårdens uppdrag har utökats. Idag kan rehabilitering och eftervård ske närmare patienten, vilket innebär större trygghet. Allt fler invånare söker sig till primärvården. Denna utveckling ställer också krav på hur vården ska organiseras.

Rådgivning via 1177 är ett viktigt verktyg i att möta den efterfrågan som finns inte minst vad gäller tillgänglighet. Det finns ett ökat behov att informera invånarna om egenvård och det bör ges möjlighet till utbildning i egenvård.

För att stödja nyblivna föräldrar erbjuder landstinget föräldrautbildning. För att säkra en enhetlig utbildning i länet sker en kontinuerlig samordning.

En förändrad arbetsfördelning mellan primär- och specialistvård är en viktig fråga att ta med i planeringen av vården.

5.9.1. Familjecentraler

Familjecentraler är en viktig plattform, för föräldrar och barn, där mödravårdscentral, barnavårdscentral, öppen förskola och socialtjänst samlas under ett och samma tak. Inte minst ges asylsökande familjer stärkta möjligheter att få en lyckad integration i det svenska samhället.

I länet finns familjecentraler i Kramfors, Härnösand och Sundsvall.¹¹ Under planperioden ska länets invånare få en mer jämlik vård genom att fler familjecentraler skapas.

¹⁰ [Skolprestationer, skolstress och psykisk ohälsa bland tonåringar](#), Veddesta: Folkhälsomyndigheten, 2016. Sid 1. ISBN 978-91-7603-627-3 (PDF) ISBN 978-91-7603-628-0 (tryckt).

¹¹ [Familjecentraler](#). Landstinget Västernorrland.

5.9.2. Äldrevårdsmottagningar

Sverige har en åldrande befolkning och antalet personer över 80 år kommer inom några decennier att fördubblas.¹²

Verksamheten måste möta det vårdbehov patienten har, äldre personer har ofta mer komplexa vårdbehov och behöver därför längre besökstid. Landstinget bör därför införa äldrevårdsmottagningar. I andra län har det resulterat till en lägre belastning på akutmottagningar och därmed minskat vårdkostnaderna samtidigt som livskvaliteten för våra äldre höjs.

5.10. Tandvård

Sambandet mellan tandhälsa och allmän hälsa blir allt tydligare. Därför är det hälsofrämjande och förebyggande arbetet viktigt för samtliga patientgrupper.

I syfte att lösa den allt mer akuta personalbristen ska landstinget under 2018 ta fram ett förslag till att långsiktigt lösa behovet av tandhygienister och tandläkare i länet.

Barntandvården finansieras av barntandvårdspeng. Inom barntandvården har Folktandvården ett särskilt uppdrag för kollektiva insatser, som finansieras med en särskild folktandvårdsspecifik ersättning. I övrigt gäller konkurrensneutralitet gentemot privata aktörer.

I landstingets ansvar ligger den så kallade bedömningstandvården och nödvändig tandvård. För att nå fler personer i denna grupp är utveckling av kompetens inom området med ett kompetenscentrum för gerontologisk tandvård och mobil verksamhet framgångsfaktorer.

För att alla ska ha en god tillgänglighet till tandvård har landstinget en mobil tandvårdsklinik. Verksamheten bör utökas till fler mobila enheter för att säkra en god kostnadseffektiv tandvård främst för barn i skolan och för särskilda boenden men också för övriga som har svårt att ta sig till närmsta klinik för munhälsobedömningar.

Genom Folktandvårdens äldretandvårdsplan skapas en samsyn inom Landstinget Västernorrland vad gäller riktlinjer, rekommendationer och aktiviteter för den äldre patientgruppen.

Tandvårdens uppsökande verksamhet för den äldre generationen behöver förstärkas med satsningar på geriatrisk läkarkompetens.

5.11. Specialistvård

För att säkra tillgänglighet till god vård för länets invånare finns tre sjukhus. Fortsatt samverkan och samordning leder till ökad kvalitet och kostnadseffektivitet.

Hela den specialiserade vården ska uppfylla kraven enligt den lagstadgade vårdgarantin. Arbetet med att klara tillgängligheten får inte inkräkta på nödvändiga fortlöpande behandlingsinsatser för kroniskt sjuka.

5.11.1. Kvinnosjukvård

Förlossningsvården i Sverige är en av de bästa i världen men det finns utmaningar. I vårt län har det genomförts stora utbudsförändringar under 2017 som har försämrat tillgången till viss typ av kvinnosjukvård t.ex. förlossningsvård.

Allt behöver dock inte bli sämre. Mer kan göras och ska göras för patienterna och därför bör en plan för kvinnosjukvården tas fram för vår region. Arbetet bör ha som utgångspunkt att öka kvaliteten på vården för de olika patientgrupperna samtidigt som man anpassar vårdutbudet efter modern sjukvård.

Att öka resurserna och patientsäkerheten är en del i att skapa en kvinnosjukvård i världsklass.

5.11.2. Benskörhet

Benskörhet drabbar varannan svensk kvinna över 50 år.¹³ Ändå är det bara en bråkdel som får rätt vård – och behandlas i tid. Med förbättrad osteoporosvård går det att spara 200 miljoner kronor om året i Sverige och mycket personligt lidande.¹⁴ Tidig upptäckt är av största vikt för ett gott behandlingsresultat. Därför behövs en behandlingslinje som implementeras i hela vårdkedjan.

5.11.3. Rehabilitering

Rehabilitering har som mål att patienten ska uppnå bästa möjliga funktion, aktivitetsförmåga, livskvalitet och delaktighet i samhället efter sjukdom och/eller skada.

¹² [Sveriges framtida befolkning 2015-2060](#). Örebro: Statistiska Centralbyrån (SCB), Prognosinstitutet, 2015. Sid 29. ISSN 1654-1510 (PDF) ISSN 0283-8788 (inbunden) ISBN 978-91-618-1623-1 (inbunden).

¹³ [Benskörhet](#). 1177 Vårdguiden

¹⁴ [Förebygga frakturer kan spara 200 miljoner kronor](#). Socialstyrelsen, 2012-05-22.

För att uppnå bästa möjliga resultat krävs en obruten rehabiliteringskedja med ett väl fungerande samarbete mellan den specialiserade vården och primärvården samt mellan landsting och kommun. Tillgången till rehabilitering ska vara densamma oavsett var i länet patienten bor.

5.11.4. Vård av de mest sjuka äldre

Vården av de mest sjuka äldre ska fortsätta att utvecklas i samverkan mellan kommunerna, primärvården och specialistvården.

Sedan 2017 finns hembesöksteam (Älsa-team) som en permanent verksamhet vid Sundsvalls sjukhus och i projektform på de andra två sjukhusen. Teamens roll är att stötta hemsjukvård, primärvård och specialistvård i omhändertagandet av dessa patientgrupper. Därmed skapas ökad trygghet, bättre omhändertagande i hemmet med minskat behov av vård på sjukhus.

Landstinget ska även verka för att kommunerna förbättrar hemtagningen av färdigbehandlade patienter exempelvis genom att dessa inför hemtagningsteam.

5.12. Palliativ vård

Den palliativa vården ska planeras utifrån patientens och anhörigas behov och önskemål. Det är viktigt att ha en helhetssyn på människors behov, både fysiska, sociala, psykiska och andliga.

Mellannorrlands Hospice, som drivs privat i stöd av Landstinget Västernorrland är länets enda hospice. Landstinget bör utreda förutsättningarna för att tillsammans med kommunerna och privata utförare inrätta fler Hospice.

5.13. Kultur

Kultur är värdeskapande, hälso-främjande och rehabiliterande. Den har betydelse för att göra länet attraktivt och främjar den regionala tillväxten!

Kulturplanen för Västernorrland är styrande för landstingets insatser och uppföljning görs gemensamt i länet via bland annat Kulturforum, enligt den samverkansmodell som planen bygger på. Centralt i landstingets uppdrag är att möjliggöra ett basutbud av kultur i hela länet.

Barns och ungas delaktighet i kulturlivet ska fortsatt prioriteras.

5.14. Civilsamhällets betydelse

Ett starkt civilsamhälle är en hörnsten för en god samhällsutveckling, ett öppet samhälle med tolerans för olikheter och ger utrymme för människor att växa. Civilsamhället omfattar allt från familjen till ideella organisationer, byalag, kooperativ, stiftelser, fackföreningar och politiska partier.

Idéburna organisationerna är av stor betydelse för länets utveckling och för att hitta svar på komplexa behov och utmaningar i invånarnas vardag. Kunskapen om idéburna organisationers kompetens behöver fördjupas och spridas.

En genomgång av de idéburna rörelsernas behov samt reglementet kring bidragen till dessa ska ses över under planperioden.

5.15. Folkbildning

Folkbildningen bidrar till en demokratisk utveckling av samhället och skapar möjligheter för människor att påverka sin livssituation, ge tillträde till högre utbildning och att delta i samhällsutvecklingen.

Inom ramen för folkbildningsarbetet är landstinget huvudman för tre egna folkhögskolor: Hola, Ålsta samt Örnköldsviks folkhögskola. Landstinget lämnar också stöd till de två rörelsedrivna skolorna i länet, Härnösand och Mellansel.

Folkhögskolornas och studieförbundens stora betydelser för länet och dess invånare ska inte underskattas utan deras verksamheter ska värnas och utvecklas.

5.16. Kollektivtrafik

Kollektivtrafiken har en mycket stor betydelse för länets invånare men också för näringsliv och besökare.

En ny Kollektivtrafikmyndighet ska utformas i länet som ska fortsätta arbetet med att utveckla resandet med allmän och särskild kollektivtrafik, samt för att förenkla för kommersiell trafik att samverka med den upphandlade.

Vid den kommande revideringen av Trafikförsörjningsprogrammet ska indikatorer för fysisk tillgänglighet preciseras.

6. Strategiska fokusområden - Processperspektivet

Förnyelse och långsiktighet genom ständiga förbättringar för effektiva och säkra verksamheter

6.1. Samverkan

Varje framgångsrik organisation präglas av samverkan. Tyvärr har landstinget gått från att verka för en större samverkan till att alltmer kännetecknas av centralisering och toppstyrning. Nu ska denna trend vändas.

Vi behöver förstärka det lokala ledarskapet och den samverkan mellan primärvård, specialiserad vård och kommunerna för att skapa effektivitet i vårdkedjan och klara de behov som ett ökande antal äldre medför.

Samarbetet mellan primärvården och ambulanssjukvården behöver vidareutvecklas liksom samarbetet mellan primärvårdsjour och sjukhusens akutmottagningar så att resurserna används effektivt och med patientens behov i fokus.

Samverkan med det civila samhället och invånardialogen behöver lyftas inte minst för främja hälsa och erbjuda vård efter individens behov.

6.2. Ständiga förbättringar

Landstingets verksamheter måste ständigt utvecklas och förbättras. Ett uthålligt förbättringsarbete leder till ökad produktion, effektivare verksamhet, bättre miljö, nöjdare invånare och en god ekonomisk hushållning samt borgar för en ökad konkurrenskraft.

Det är lönsamt att förebygga fel och ta bort risker i processer. Framsynthet, förutseende och planering är nyckelord i förbättringsarbetet.

6.3. Vårdval Västernorrland

Vårdval Västernorrland infördes i januari 2010. Det är en lagstadgad reform som ökar patientens valfrihet.¹⁵ Länets invånare kan fritt välja vårdcentral och få vård inom vårdgarantins tidsramar.

Vårdvalsreformen har hjälpt till att korta vårdköerna och patienterna har i större utsträckning möjligheten att själva välja när, var och hur de vill träffa sin läkare.

Landstinget Västernorrland ska från 2018 börja införa vårdval även för den öppna specialistvården.

6.4. Akutuppdraget

Om vården koncentreras i större utsträckning kan det påverka möjligheterna att bedriva akutverksamhet på en del sjukhus. I arbetet med att specialisera verksamheterna vid länets tre sjukhus är det viktigt att akutuppdraget inkluderas i planeringen och styrningen av den specialiserade vården.

Det är i ett sådant arbete viktigt att utreda vilka basresurser som behövs för att klara av akutuppdraget, och på så sätt få ett helhetsperspektiv.

Förutom att akutuppdraget måste inkluderas i styrningen av den specialiserade vården i länet är det nödvändigt att konsekvensanalyser genomförs beträffande hur kommande förslag påverkar akutsjukvård.

6.5. Patientsäkerhet

Det systematiska patientsäkerhetsarbetet är lagstadgat.¹⁶ Landstinget har sedan 2010 en nollvision mot vårdskador, d.v.s. en nollvision mot lidande, skada eller sjukdom samt dödsfall som kunnat undvikas om lämpliga åtgärder satts in.

Särskild uppmärksamhet ska riktas mot förhindrande av smittspridning respektive utveckling av antibiotikaresistenta bakteriestammar. Det första kräver följsamhet till basala hygienrutiner och det andra kräver bättre rutiner vid förskrivning av antibiotika.

Vidare måste vårdplatsstrukturen vara adekvat för att behålla möjligheten till att förhindra smittspridning genom isolering.

En väletablerad patientsäkerhetskultur ska medföra en bestående minimering av antalet vårdskador också efter det att externa stimulansåtgärder upphör. Detta ska följas upp under 2017.

¹⁵ Lag (2008:962) om valfrihetssystem

¹⁶ Patientsäkerhetslag (2010:259)

6.7. *Vård på distans*

Medicinsk vård på distans, telemedicin, ska vidareutvecklas i länet med samverkansformer som bidrar till nya arbetssätt. Målet är att göra vården tillgänglig för invånarna oberoende av var i länet de befinner sig. Utöver minskat resande, bättre resursnyttjande och positiva miljöeffekter leder vård på distans också till en mera jämlik vård.

Allt, från strålbehandling, konsultrönder, bedömning av radiologiskt bildmaterial och vårdplanering till införandet av nya operationsmetoder, kan göras på distans.

6.8. *eHälsa*

Landstinget har i samverkan med övriga landsting och regioner antagit den nationella eHälsoplanen. Detta ställer stora krav på att redan under planperioden aktivt arbeta med genomförandet.

Mina vårdkontakter måste följa med i den nationella utvecklingen så att invånarnas dialog med vården ger möjlighet till delaktighet och egen medverkan.

6.9. *Landstingets hälsocentraler*

Landstingets hälsocentraler stöder individen i att själv ta ansvar för sin egen hälsa. Hälsocentralerna ska kunna erbjuda hjälp vid livsstilsförändringar via särskilt utbildade medarbetare.

Flexibla öppettider, såsom kvälls- och helgöppet bör utredas. En patientgaranti ska införas som innebär att det ska vara högst 30 minuters väntan inom primärvården, därefter får patienten pengarna tillbaka. Om intresse finns ska landstinget se positivt på införandet av patientråd vid varje hälsocentral.

Bästa effektiva omhändertagandenivå (BEON)¹⁷, avlastar läkaren, använder personalen bättre och ger god kvalitet och bättre ekonomi. Fler sjuksköterskeledda mottagningar bör införas för till exempel diabetes, astma och infektioner.

Sådana mottagningar har visat på ökad kvalitet och patientsäkerhet särskilt vad gäller infektioner, så kallade SIM-mottagningar.

Patienter ska ha möjlighet att boka tid utifrån sin egen kalender och även med längre framförhållning. Vid bokad tid ska sms skickas dagen innan som påminnelse.

6.10. *Missbruksvård*

En statlig utredning om framtidens missbruksvård presenterades 2011. Utredningen ligger till grund för landstingets målsättningar för missbruks- och beroendevården att:

- anpassa innehållet i vården efter målgrupp
- tydliggöra rollerna mellan kommun och landsting
- låta alla i länet ha rätt till likvärdig vård
- arbeta för tidig upptäckt och kort intervention
- inkludera och ge stöd till anhöriga i större utsträckning

Tidig upptäckt och behandling, både inom psykiatri och inom primärvården, av depression och alkoholproblem är viktiga förebyggande åtgärder mot självmord. 2008 fattade riksdagen beslut om nationella riktlinjer för en nollvision för självmord. Landstinget ska införa delmål för att uppnå nollvisionen och att detta inarbetas i landstingets styrkort.

6.11. *Specialiserad sjukvård i hemmet*

När vård i patientens eget hem är ett rimligt och önskat alternativ till slutenvård men specialistvårdens kompetens och resurser krävs för en god och säker vård, ska specialiserad sjukvård i hemmet, SSIH, utgöra ett stöd och komplement till allmän hemsjukvård/omvårdnad och därmed möjliggöra vård i det egna hemmet.

¹⁷ BEON – Bästa effektiva omhändertagandenivå innebär att det säkerställs att patienten får vård på rätt nivå

7. Strategiska fokusområden - Medarbetarperspektivet

Delaktiga medarbetare i en arbetsmiljö som erbjuder möjlighet att växa och förkovras

7.1. Etik

I landstingets etiska policy¹⁸ beskrivs etikens sex verktyg: känslan, samvetet, empatin, förnuftet samt fakta och värderingar. Där återges också ett antal vägledande principer: godhet, icke skada, rättvisa och autonomi. Alla som är anställda eller förtroendevalda inom Landstinget Västernorrland har ett ansvar att följa och leva upp till de etiska principer vars innebörd ska genomsyra hela organisationen.

7.2. Allas delaktighet

En förutsättning för en framgångsrik organisation är att varje medarbetare känner sig ha förtroende och möjligheter att utföra och utveckla sina arbetsuppgifter. Var och en måste därför se sin roll i helheten, känna till målen, ha de medel och den kunskap som krävs för att kunna uppnå önskat resultat.

7.3. En ny personalpolitik

Medarbetarna är hjärtat i verksamheten. Det är därför av största vikt att man återupprättar förtroendet för landstinget som arbetsgivare. Genom att vara en attraktiv arbetsplats får man personalen att stanna kvar för att man trivs och känner att man har det bra.

Landstinget ska därför arbeta hårdare för att skapa bättre arbetsvillkor, en god arbetsmiljö samt främja kompetensväxling och karriärmöjligheter.

En förbättrad dialog med såväl medborgare genom Medborgarpanelen och med landstingets anställda behövs. Man ska inte vara orolig för att det kommer ännu fler dåligt genomarbetade och diskuterade strukturförändringar.

Ett införande av vårdnära service gör att gör inte bara gör jobbet roligare och mer meningsfullt då man får jobba med det man utbildat sig till utan bidrar också till sänkt sjukfrånvaro.

För en del bristyrken, exempelvis tandvårdspersonal och biomedicinska analytiker behöver landstinget ta en mycket mer aktiv del i tillskapandet av uppdragsutbildningar på Mittuniversitetet.

7.4. Kompetensutveckling

Kompetensutvecklingen för landstingets medarbetare bygger såväl på individuella som landstingsgemensamma insatser. Detta för att tillgodose verksamhetens krav och förväntningar i dag och i framtiden.

Landstinget ska vara en attraktiv arbetsplats där medarbetarens kompetens tas tillvara. Varje medarbetare ska uppleva sitt arbete som viktigt och stimulerande. Alla medarbetare ska ha möjlighet att utvecklas i arbetet och utifrån sin kompetens vara synlig, ha inflytande och ta ansvar.

Landstinget ska som arbetsgivare ha ett hälsofrämjande synsätt på arbete och arbetsförhållanden. Ett målmedvetet arbete för att förebygga ohälsa är ansvarsfullt med tanke på den verksamhet som bedrivs men gör också landstinget attraktivt för såväl studenter som nya och befintliga medarbetare.

Landstinget bör stimulera vårdens medarbetare att vidareutbilda sig, skapa möjlighet till viss forskning samt systematisera kunskapsbildningen genom uppföljning och dokumentation.

Ett gediget utvecklingsarbete för att nå dessa målsättningar är viktigt och nödvändigt.

I det årliga medarbetarsamtalet ska dialogen om behovet av kompetensutveckling föras.

På grund av stora pensionsavgångar finns ett stort behov av att rekrytera vissa yrkesgrupper, främst specialistläkare och specialistsjuksköterskor.

Ett intensivt arbete krävs då många nya medarbetare behöver rekryteras varje år. Åtgärderna kräver förutom det inre arbetet omfattande samverkan med andra samhällsaktörer då betydelsen av fungerande levnadsvillkor i vardagen är väsentliga faktorer för hela processen.

Landstinget måste kraftfullt agera för att öka andelen tillsvidareanställda läkare och minska kostnaderna för tjänsteköp av läkare. Den regionaliserade läkarutbildningen ger en god rekryteringsmöjlighet. Viktigt är att kandidaterna knyts till landstinget efter genomgången utbildning.

¹⁸ [Etisk policy i Landstinget Västernorrland](#)

8. Strategiska fokusområden - Ekonomiperspektivet

Ekonomi i balans och god ekonomisk hushållning

8.1. God ekonomisk hushållning

God ekonomisk hushållning handlar inte bara om pengar utan även att främja en ekologiskt och socialt hållbar utveckling. Ansvarstagandet för landstingets ekonomi, miljö och resursanvändning är att ta ansvar för kommande generationer med en social dimension som inrymmer skilda saker såsom etiska aspekter, jämställdhet, kultur, folkhälsa och arbetsmiljö. Därför är samtliga strategiska mål viktiga för att långsiktigt skapa en god ekonomisk hushållning.

På kort sikt handlar det däremot i stora drag om en tydlig ekonomistyrning och budgetdisciplin, något som främjas av ett engagerat ledarskap och ett systematiskt arbetsmiljöarbete.

8.2. Ekonomi i balans

Landstinget ska ha en ekonomi i balans på kort såväl på lång sikt.¹⁹ För att klara detta ska det finnas ett aktivt arbete för kostnadskontroll och ökad kostnadsmedvetenhet. Under planperioden intensifieras arbetet med effektiviseringar och möjligheten att hitta verksamheter lämpliga att läggas ut på entreprenad.

8.3. Kostnadseffektivitet

Ett ersättningssystem för det förebyggande arbetet har införts och utvecklas under planperioden. Det gäller såväl primär prevention (förebyggande av sjukdomar) som sekundär prevention (förebyggande av komplikationer till befintlig sjukdom).

Inom tandvården främjas transparens och kostnadsneutralitet mellan landstingets vård och privata aktörer.

För lokaler gäller att landstinget ska fortsätta att minska den totala lokalytan samt andelen vakanta lokaler. Investeringar i ny- och ombyggnader ska ha som mål att antingen leda till lägre driftkostnader och/eller ökade intäkter.

Inom kulturområdet behöver samarbetet med länets kommuner och med de andra norrlandstingen bli tydligare och bättre, bland annat beträffande de långsiktiga ekonomiska förutsättningarna.

8.4. Förvaltarskap

För att även kommande generationer ska få en god sjukvård bör därför cirka 150 miljoner kronor årligen avsättas för att täcka pensionsskuldens förändring. Detta mål för förstärkning av pensionsavsättningarna klaras under planperioden under förutsättning att landstingets investeringar hålls inom budgeterade nivåer samt att verksamheten klaras inom givna budgetramar.

Inköps- och upphandlingskompetensen kommer att förbättras med fokus på kvalitet, miljö och ekonomi.

Upphandlingsenheten får en tydligare roll i upphandlingsprocessen och det tydliggörs för verksamheterna vem och vilka som får upphandla vilka produkter och tjänster. Dokumenten i upphandlingsprocessen ska vara kvalitetssäkrade. Gjorda inköp ska följas upp och kontrolleras. Från alla verksamheter krävs trohet mot ingångna avtal. Besparingspotentialen till följd av bättre kompetens och kvalitet i upphandlingsprocessen är betydande.

Investeringar ska granskas systematiskt mot behov och långsiktigt värde kontra driftkostnadsökning.

Byggprojekten prioriteras efter angelägenhets- och nyttograd. Projekt får inte startas innan prioriteringen har genomförts.

8.5. Regional utveckling

Landstinget ska medverka till ett län präglat av mångfald, bra miljö, hållbar utveckling, goda arbets-, utbildnings- och utvecklingsmöjligheter, tillgänglig kollektivtrafik, utbyggd infrastruktur, aktiva idéburna organisationer och ett rikt kulturliv. Målet är att främja kreativitet och att skapa goda förutsättningar för innovationer.

Genom kultur, folkbildning, kollektivtrafik och infrastruktur, internationellt arbete samt miljö och energi ska landstinget skapa förutsättningar för regional hållbar tillväxt. Med invånarnas bästa i fokus och tillsammans med civilsamhälle, näringsliv och övrig offentlig sektor har landstinget förutsättningar att utveckla Västernorrland till ett av Sveriges mest attraktiva län.

¹⁹ 8 kap. 1 § Kommunallag (1991:900)

Grunden för arbetet med regional tillväxt är de tre hållbarhetsperspektiven: ekonomisk, ekologisk och social hållbarhet. Genom att utveckla vår egen verksamhet kan landstinget aktivt bidra till den regionala utvecklingen, till exempel genom klimatsmart resande och upphandling och effektivare samverkan med kommunerna.

Högre utbildning och kompetensförsörjning är centralt för länets utveckling. Mittuniversitetet har en strategisk betydelse, inte minst genom att erbjuda närhet till utbildning. Insatser för att fler unga ska slutföra grundskola och gymnasieskola och etablera sig på arbetsmarknaden är prioriterade.

8.6. Miljö och energi

Västernorrland ska etableras som en välutvecklad region för hållbar och klimatanpassad utveckling i samverkan med offentlig och privat sektor samt civilsamhället. Landstinget ska aktivt verka för goda hälsofrämjande miljöer i samhället.

Hållbara resor och energieffektivisering är fortsatt viktiga områden. Även vård på distans är ett viktigt utvecklingsområde, i gränslandet mellan hälso- och sjukvården och regional utveckling.

Under 2014 slutfördes arbetet med en ny Miljö- och energiplan för 2015–2019. I maj 2014 fastställde landstingsstyrelsen den nya planen inklusive mål för planperioden samt vision för 2024.

Elanvändningen medför också omfattande miljöpåverkan och även inom detta område behövs både ytterligare effektiviseringar och införande av miljövänliga och förnybara energikällor.

Ett led i detta är solelanläggningarna på Sundsvalls och Örnsköldsviks sjukhus som invigdes i mars 2015. Totalt omfattar dessa 2 180 kvadratmeter solceller. 2019 är målet att dessa ska ha utökats till 7 000 kvadratmeter.

8.7. Internationellt

Det internationella arbetet är en integrerad del av landstingets olika verksamheter. Landstingets deltagande i och utvecklande av internationella nätverk har stor betydelse på flera olika områden. Det ger värdefulla utblickar och kontakter och tillför länet kompetens och nya idéer.

Alliansen vill att landstinget fortsatt ska delta i den regionala representationen i Bryssel via

MidSweden European Office. Deltagande i nätverken Europaforum Norra Sverige och Northern Sparsely Populated Areas ska fortsätta.

Inom Assembly of European Regions (AER) ska landstinget verka för ökad uppmärksamhet på de demokratiska frågorna samt på aktiviteter som stöder landstingets mål med medlemskapet.

Mittnordiskt samarbete ska få en än mer framträdande roll under planperioden. Samarbetet har särskilt fokus på frågor gällande infrastruktur, kommunikationer, arbetsmarknad och inte minst ungas möjligheter till arbete.

8.8. Finansiella mål

Följande finansiella mål gäller för Landstinget Västernorrland under 2018–2020:

God ekonomisk hushållning, vilket under planperioden ska motsvara en procent av landstingets intäkter från skatt, generella statsbidrag och utjämning. Målet motsvarar ett årligt positivt ekonomiskt resultat med cirka 70 miljoner kronor.

Soliditeten ska inte minska. Innebörden av detta är att det egna kapitalet behöver förstärkas med 230 miljoner kronor under planperioden.

Resursramarna för perioden redovisas i bilaga 1.

Vid avstämning av måluppfyllelsen mot de tre ovanstående målen ska jämförelsestörande poster exkluderas. För att nå de finansiella målen krävs bland annat följande:

- Långsiktigt hållbar ekonomi, minskat konjunkturberoende
- Kontroll över kostnadsutvecklingen, bryta kostnadsutvecklingen
- Budgetdisciplin
- Investeringsutrymmet hålls och investeringarna finansieras med egna medel
- Insyn och kontroll över upphandlingar
- Benchmarking för alla verksamheter
- Alltid väga drift i egen regi mot alternativa driftsformer och välja den mest effektiva ur kostnads- och kvalitetssynpunkt

Bilaga 1 - Resursramar

Följande resursramar gäller för de olika kärnverksamheterna för perioden 2018-2020
(miljoner kronor, löpande priser)

	2017	2018	2019	2020
Folkhälso-, primärvårds- och tandvårdsnämnd	49,1	50,6	52,0	53,5
Hälso- och sjukvårdsnämnd	4 976,9	5 046,2	5 180,7	5 336,1
-varav gemensamt	2,9	3,0	3,1	3,2
-varav specialistvård	4 926,70	4993	5126,2	5280,1
-därav somatisk vård	4467,2	4519,8	4640	4780,8
-därav psykiatrisk vård (allmän)	459,50	473,2	486,2	499,3
-varav rättspsykiatrisk regionklinik	47,3	50,2	51,4	52,8
Patientnämnd- Etisk nämnd	4,7	4,8	5,0	5,1
Landstingets revisorer	6,7	6,9	7,1	7,3
Regionsstyrelsen	1980,6	2049,3	2132,0	2216,7
-varav regional utveckling	277,7	282,5	290,4	298,5
-varav primärvård	1118,6	1177,4	1236,3	1296,5
-varav tandvård	177,2	189,8	195,1	200,5
-varav laboratoriemedicin	0	0	0	0
-varav regionledningsförvaltningen	407,1	399,6	410,2	421,2
Summa	7018,0	7157,8	7376,8	7618,7
Resultatbudget, förändring	Prognos	Budget	Budget	Budget
	2016	2017	2018	2019
Årets resultat	95	152	95,5	78,7
Egentligt oförutsett		62,3	143,3	33,4
				37,5